

Steinkjer, 27.07.2012

Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag
Pb 132, 7702 Steinkjer
E-post: nordtrondelag@naturvernforbundet.no

NVE
Middelthunsgt.29
Pb.5091, Majorstua
0301 Oslo
E-post: nve@nve.no

Høringsuttalelse til konsesjonssøknad fra NTE Energi AS om bygging av «Trongfoss kraftverk» i Namsskogan kommune i Nord-Trøndelag

1. Innledning og konklusjon.

NTE Energi AS søker om konsesjon for bygging av Trongfoss Kraftverk i Namsskogan kommune. Konsesjonssøknaden omhandler et elvekraftverk i Namsenvassdraget som vil medføre bygging av en reguleringsdemning på tvers av Namsen. Demningen vil få en lengde på 130m, damhøyden blir på 7m og reguleringsdammen vil få en lengde på 700 m oppstrøms i vassdraget.

Kraftverket vil medføre bortsprenging av 20 000 m³ med fjell og tilhørende deponering av tippmasser i nærområdet. Tilknytningen til stamnett vil skje med en 132 kV kraftlinje på 6,5 km til Tunnsjødal kraftstasjon. Samlet veiutbygging i forbindelse med reguleringen vil bli på 2 km. Strømproduksjonen vil skje ved hjelp av 2 turbiner med en samlet effekt på 34,2 MW. Turbinene driver 2 generatorer på til sammen 40,5 MVA. Den årlige energiproduksjonen i kraftverket vil være på 117 GWh.

Naturvernforbundet går sterkt imot denne konsesjonssøknaden om kraftutbygging i Namsenvassdraget og vil begrunne dette nærmere nedenfor.

2. Ignorering av Naturmangfoldloven i konsesjonssøknaden.

På side 1 fremmer NTE Energi AS konsesjonssøknaden i 4 punkter. Tre av punktene omhandler tekniske sider ved søknaden, mens punkt 3 omhandler miljøforpliktelser i Forurensingsloven. Naturvernforbundet mener det er helt utrolig at NTE Energi AS ikke viser

til forpliktelsene i Naturmangfoldloven i søknaden om utbygging av Trongfossen. Det er vel imidlertid ikke annet å vente av et kommersielt selskap som bare har bedriftsøkonomiske betraktninger for sin virksomhet. NTE Energi AS oppfører seg altså som en hvilken som helst annen privat bedrift når det gjelder manglende egenforpliktelse til å bevare naturen og miljøet.

Naturvernforbundet ber derfor NVE spesielt om at Naturmangfoldlovens forpliktelser blir grundig behandlet i forbindelse med denne konsesjonssøknaden. Det skyldes spesielt Namsblankens tilstedeværelse og økologi i denne delen av Namsenvassdraget.

Følgende §§ i Naturmangfoldloven er så godt som fraværende i både konsesjonssøknaden og fagrapportene. Vi ber NVE innhente grundige vurderinger av disse §§ i DN og MD:

§ 7. (prinsipper for offentlig beslutningstaking i §§ 8 til 12)

Prinsippene i §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, herunder når et forvaltningsorgan tildeler tilskudd, og ved forvaltning av fast eiendom. Vurderingen etter første punktum skal fremgå av beslutningen.

§ 8. (kunnskapsgrunnlaget)

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet.

§ 9. (føre-var-prinsippet)

Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.

§ 10. (økosystemtilnærming og samlet belastning)

En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.

§ 11. (kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver)

Tiltakshaveren skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter.

§ 12. (miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder)

For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater.

Naturvernforbundet reagerer også på at det i konsesjonssøknaden ikke er vist til Forskrift om rammer for vannforvaltningen (Vannforsriften), bl.a. §12 b, ”samfunnsnyttene av de nye inngrepene eller aktivitetene skal være større enn tapet av miljøkvalitet”. Det er høyst aktuell problemstilling i forbindelse med Trongfossen. Naturmangfoldloven og vannforskriften sammen med vassdragslovgivningen skal sikre en økosystembasert forvaltning av vassdragsnaturen.

3. Namsblanken - en unik istidsrelikt som ikke finnes andre steder i verden.

På side 29 punkt 4.1.8 i fagrapporten «Konsekvenser for naturmiljø» fra Sweco Norge i vedlegg 5, vurderes elvestrekningen i øvre Namsen til å ha stor verdi for Namsblanken. I den samlede vurderingen i punkt 4.5 side 39 vurderes hele prosjektområdet til å ha stor verdi for naturmiljøet generelt.

Det er ikke registrert Ørekyt på strekningen. Skulle den uheldige situasjonen oppstå at Ørekyt invaderte området, blir det desto viktigere å bevare også denne elvestrekningen inngrepsfri for kraftutbygging. Da må absolutt alle nærings- og gytehabitater for Namsblanken bevares for å sikre artens overlevelse. Forsvinner den fra øvre del av Namsen, forsvinner den fra det globale naturmangfoldet for godt som en utdødd art.

Naturvernforbundet mener at «§8 om kunnskapsgrunnlaget», «§ 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning» og «§9 om føre-var-prinsippet» i Naturmangfoldloven må komme til anvendelse når situasjonen for Namsblanken skal vurderes. Vi mener at konsesjonssøknaden bør avvises umiddelbart, med utgangspunkt i bare vurderingen om Namsblanken.

Namsblanken eller Småblanken er en unik laks ikke bare i norsk og europeisk sammenheng, men i verdenssammenheng. Den har gjennom evolusjon utviklet seg til en egen underart av vanlig laks (*Salmo salar*) og lever hele sitt liv i rennende vann i øvre del av Namsenvassdraget. Utviklingen til underart har skjedd på relativt kort tid siden siste istid. Den blir betegnet som en istidsrelikt på grunn av de evolusjonære mekanismene som har ført til dannelsen av denne underarten av laks. Av opprinnelig 4 ferskvannsbestander av laks er nå kun 2 bevart.

Namsblanken finnes ingen andre steder i verden enn i strømmende partier i øvre deler av Namsen. Strekningen den finnes på er bare 6-8 mil lang og bestanden(e) er liten. Fiskens størrelse er redusert betraktelig de siste 70 år - opplyser eldre fiskere, noe som tyder på at artens økosystem er blitt forringet. Naturvernforbundet mener at den nærmest må betraktes som endemisk i et globalt perspektiv. Selv om den ennå ikke har utviklet seg til en egen art, er det helt nødvendig at den står på Rødlista over utrydningstrua arter. Vi mener at kategorien den er plassert i må revurderes så den kommer inn på Rødlista igjen. Naturmangfoldloven understreker behovet for dette.

Namsblanken består sannsynligvis av tre genetiske bestander. Den genetiske variasjonen er imidlertid bare halvparten av den variasjonen som finnes i den sjøvandrende bestanden i Namsen, noe som gjør den sårbar. På grunn av terskel og dambygging ved tidligere kraftreguleringer i øvre Namsen, har de nye terskelbassengene redusert leveområdene til Namsblanken betydelig. Spredningsfaren med ørekyt og *Gyrodactylus salaris* gjør framtiden

Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag

usikker for en art med så liten genetisk variasjon. Utbygging av Trongfossen sammen med andre miljøtrusler i habitatene for Namsblanken, vil være å spille hasard med dens evne til å overleve og vil være et brudd med Naturmangfoldloven.

Fylkesmannen i NT har oversendt en rapport til DN om Namsblanken. Oppdraget ble gitt i 2010 og rapporten oversendt i 2011. Oppdragsrapporten beskriver situasjonen som mer kritisk enn det som tidligere er beskrevet. Rapportene er ikke omtalt i fagrapporten til Sweco Norge om «Konsekvenser for natur». Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har foreslått å oppgradere Namsblanken til en prioritert art og hvor det utarbeides en handlingsplan for å sikre artens framtid. Det er et krav at ingen konsesjon gis før denne prosessen er slutført.

Naturvernforbundet viser nedenfor til noen kilder og omtaler om den kritiske situasjonen til Namsblanken:

1. Oppdragsrapport fra Fylkesmannen i NT til DN (2011)
2. DN-håndbok nr. 15 (DN)
3. Retningslinjer for små kraftverk (OED 2007)
4. Karlegging og dokumentasjon av biologisk mangfold ved bygging av små kraftverk (Korbøl m.fl. 2009)
5. Fylkesmannens (NT) overvåkningsprosjekt (Rikstad 2004)
6. NINAs undersøkelser i Namsen (Thorstad m.fl.2006,2008,2009)
7. <http://www.fylkesmannen.no/fagom.aspx?m=2860&amid=3545107>
8. http://www.fylkesmannen.no/Faggrunlaget_for_namsblank_sm%C3%A5blank_K822I.pdf.file
9. <http://www.nina.no/archive/nina/PPPBasePdf/Popul%C3%A6rvitenskapelig%20artikkel/2009/Thorstad%20Sm%C3%A5blank%20FiskVilt%201%202009.pdf>
10. <http://www.nina.no/archive/nina/PPPBasePdf/Popul%C3%A6rvitenskapelig%20artikkel/2009/Thorstad%20Sm%C3%A5blank%20FiskVilt%201%202009.pdf>
11. <http://www2.artsdatabanken.no/rodlistesok/Artsinformasjon.aspx?artsID=32103>
12. <http://www.lovdatabanken.no/cgi-wift/ldles?doc=/sf/sf/sf-20061215-1446.html>

4. Naturmiljø, rødlistearter og avbøtende tiltak.

I fagrapporten «Konsekvenser for naturmiljø» fra Sweco Norge i vedlegg 5, beskrives Trongfosskjelet i punkt 4.3.2 side 31-34. Verdien beskrives som «middels til stor» for vegetasjon, floristiske rødlistearter og naturtyper. I det undersøkte området i gjelet ble det ikke funnet rødlistearter. Likevel blir verdifastsettingen for de botaniske forekomstene «stor».

Det ble ikke gjennomført kartlegging av lav og mosefloraen lenger nede i gjelet p.g.a. vanskelig tilgjengelighet. Det utelukkes ikke at det kan finnes rødlistearter lenger nede i gjelet.

«Naturmangfoldlovens § 9» har knesatt «føre-var-prinsippet» når det ikke foreligger tilstrekkelig med kunnskaper for arter det skal fattes beslutninger for. Naturvernforbundet mener at § 9 om «føre-var-prinsippet» må komme til anvendelse her.

I den samlede vurderingen i punkt 4.5 side 39 vurderes hele prosjekt -området til å ha «stor verdi» for naturmiljøet generelt. I fagrapporens punkt 7 side 53-55 beskrives avbøtende tiltak i forbindelse med en utbygging av Trongfoss kraftverk.

Her mener Naturvernforbundet at utredningen blir inkonsekvent. Mens konsekvensene blir faglig beskrevet som «stor negativ» for «fisk samlet» og «naturmiljø generelt», så kan avbøtende og til dels uprøvde tiltak i neste omgang anbefales. I innledningen til punkt 7 omtales det at det har vært en prosess mellom fagutredere og søker om avbøtende tiltak. Naturvernforbundet stiller seg undrende til denne prosessen, all den stund det er sett bort fra «Naturmangfoldloven» generelt og §§ 7-10 spesielt.

5. Nordtrøndersk fossenatur er en begrenset opplevelsesressurs.

På grunn av topografien finnes det relativt få store fosser som betydelige landskapselementer i Nord-Trøndelag. De største er allerede utbygd og Trongfossen er den siste fossen i Namsenvassdraget som ikke er regulert. Befolkningen i Nord-Trøndelag har også rett på slike opplevelsesressurser i sitt nærområde. Det finnes snart ingen igjen, og de som fortsatt eksisterer må derfor vernes om.

Trongfossen er en vakker perle av en foss som ligger nært Namsskogan familiepark og kunne vært Norges flotteste severdighet langs E6.

Namsenvassdraget er allerede tungt nedbygd med kraftstasjoner på rekke og rad. Den årlige energiproduksjonen er på 1740 GWh. Når NTE søker om konsesjon for å bygge ned den siste fossen i vassdraget, mener Naturvernforbundet at det er en helt unødvendig utbygging som begrunnes med at den skal dekke energibehovet i Midt-Norge og Norge som helhet.

I en kort periode vinteren 2010-2011 var det et relativt stort mediehyperi om energimangel i Midt-Norge. Grunnlaget for dette var at det ble politisk bestemt at Midt-Norge skulle være et eget prisområde for elektrisk energi, på grunn av underskudd i regionen. Knappheten skyldtes bl.a. kjempeforbruk av strøm i forbindelse med eksport av gass til England og ny aluminiumsproduksjon på Sunndalsøra. Dette bidro til en «midtnorsk» høy strømpris.

Nå er den nye overføringsledningen mellom Nea i Tydal og Jærpstrømmen i Sverige bygd ut og i 2015 kommer linja mellom Ørskog-Fardal. Dette medfører at forsyningssituasjonen i Midt-Norge er like trygg som i resten av landet. I nasjonal sammenheng er Norge en sikker netto strømeksportør. Fra 1998 til 2010 var denne eksporten på 3 TWh årlig, noe som tilsvarer energiproduksjonen i 25 Trongfossen.

NTE's utbyggingsplaner i Trongfossen ble altså planlagt i en situasjon med høye strømpriser i Midt-Norge, samtidig som den nye høyspentlinja mellom Nea og Jærpstrømmen ble dysset ned til et ikke-tema. Kraftkrisen i Midt-Norge kan derfor ikke lenger brukes som et vikarierende argument for utbygging av Trongfossen.

På side 67-68 i konsesjonssøknaden ser vi på nytt at NTE forsøker å dysse ned dette ved at de utelater å kommentere elektrisitetsforsyningen og forsyningssikkerheten via linjene «Jærpen – Nea» og «Fardal – Ørskog». Konsesjonssøknaden er utilstrekkelig og til dels villedende på dette vesentlige punktet.

Naturvernforbundet mener at §§ 7,8,9,10 i Naturmangfoldloven i høyeste grad må komme til anvendelse for å sikre den siste fossen i Namsenvassdraget fra kraftutbygging. Naturvernforbundet vil arbeide for at Trongfossen på sikt gis en vernestatus.

6. Namsenvassdraget er sterkt regulert gjennom tidligere konsesjoner.

I industrivekstperioden i begynnelsen av forrige århundre ble vannkraft en forutsetning spesielt for den kraftkrevende industrien og mange vakre elver og fosser ble utbygd og ødelagt. Også Namsen ble trukket inn i denne utviklinga og kraftstasjonene ligger på rekke og rad i vassdraget. Først kom Nedre Fiskumfoss (266 GWh). Senere ble den fulgt opp med Øvre Fiskumfoss (49 GWh), Aunfoss (199GWh) og Åsmulfoss (75 GWh). I tillegg kom kraftstasjonene i sidevassdragene som Tunnsjødal med 877 GWh.

Utbyggingene i Namsen har gitt Nord-Trøndelag en årlig krafttilgang på totalt ca. 590 GWh årlig. Kraftutbyggingene i regulerte sidevassdrag har ytterligere gitt en årlig energiproduksjon på ca. 1200 GWh. Energiproduksjonen fra 7 kraftverk i Namsenvassdraget gir en årlig samlet energiproduksjon på 1740 GWh.

Trongfossen er en perle av en foss, den siste fossen i Namsenvassdraget som ikke er utbygd og som NTE Energi AS ønsker å fjerne fra norsk natur for evig og alltid. Trongfossen er et unikt og sjeldent naturelement i vår del av landet og som Naturvernforbundet mener må vernes for all framtid.

7. Kraftbehovet i Midt-Norge etter 2015.

Utbygging av Trongfoss er en omstridt utbygging. Både på grunn av miljøeffekter, men også fordi utbyggingen torpederer framtidig bruk av fossen i reiselivssammenheng. Det er grunn til å tro at en uberørt foss nær Familieparken på Namsskogan har en såkalt opsjonsverdi. Dvs. at fossen kan ha en mulig verdi i et framtidig reiseliv på Namsskogan. NTE argumenterer for utbyggingen ved å vise til at det er en anstrengt energisituasjon i Midt-Norge og at utbygging av Trongfoss vil ha betydning i så måte.

NTE skriver på side 31 i konsesjonssøknaden:

«sett i lys av det betydelige kraftunderskuddet i Midt-Norge, er det av stor betydning at vannkraftprosjektet realiseres raskt»

Dette er NTE sin eneste kommentar til hvorfor denne utbyggingen er nødvendig av hensyn til energisituasjonen i Midt-Norge. Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag mener at NTE sin argumentasjon er mangelfull. For det første: Hvis NTE skulle få konsesjon fra NVE vil prosjektet uansett ikke bli ”realisert raskt”. Eventuell konsesjon fra NVE vil foreligge i 2013/14, byggestart blir i 2014/15 og kraftstasjonen forventes å stå ferdig i 2017/18. For det andre er det slik at utbygging av nye overføringslinjer sørfra vil ha stor betydning for kraftsituasjonen i Midt-Norge. I 2015 vil som tidligere nevnt overføringslinjen mellom «Fardal (i Sogn) og Ørskog (på Sunnmøre)» være på plass.

I den offentlige debatten er det ofte sagt at dette vil ha stor betydning for kraftsituasjonen i Midt-Norge. Statnett skriver på sine hjemmesider at dette vil sikre forsynings sikkerheten i Midt-Norge. En annen kraftlinje er allerede på plass, nemlig «Jærpstrømmen – Nea – Klæbu». Denne kom på plass for et par år siden og førte til en betydelig økning av importkapasiteten til Midt-Norge. For det tredje er det et «stort sparepotensiale» blant annet innen trøndersk industri. Siemens har konkludert med at utvalgte trønderske industribedrifter innen få år kan spare 26 % av sitt energiforbruk, med tiltak som er tjent inn i løpet av få år. Sett i lys av de nye overføringslinjene og det ennå «ikke utnyttede enøspotensialet», så kan det konkluderes med at 117 GWh fra Trongfoss i 2017/18 har svært liten betydning for kraftsituasjonen i Midt-Norge.

Utbyggingen i «Trongfossen» er beregnet å koste 600 millioner kr eksklusive miljøkostnader og kan stå ferdig i 2018. Hvis utbygger NTE Energi AS henvender seg til sin eier «Nord-Trøndelag fylkeskommune», så vil fylkeskommunen kunne vise til at konsulentfirmaet Siemens har utredet at 15 nord-trønderske bedrifter har et sparepotensiale på 750 GWh, som kan realiseres lenge før 2018. For samme «offentlige støttebeløp» som «Trongfossen» vil kunne få gjennom «grønne sertifikater», kan det frigjøres hele 6 ganger mer kraft gjennom energieffektivisering enn hva en vil få av «ny kraft» fra Trongfossen.

Naturvernforbundet har etterlyst oppfølging av Siemensrapporten for Trøndelag, sist i møte med fylkesrådet i fjor høst. Det er unødvendig å bygge ned en naturperle som Trongfossen før effektiviseringsmulighetene som er beskrevet i Siemensdokumentet er tatt ut.

Et samfunnsregnskap for energi tilsier helt andre muligheter enn ny kraftproduksjon. Det internasjonale energibyrået «IEA» hevder at det er energieffektivisering og energisparing som gir grunnlag for framtidens energiløsning. Dette har «IEA» hevdet lenge, og nå refser de Norge fordi vi ikke benytter mulighetene. Mulighetene er store og Multiconsult har dokumentert at det kan innspares 12-15 TWh innen 2020 fra industri og bygningsmasse i Norge.

Samfunnsøkonomer argumenterer ofte med at «kost-nytte beregninger» bør legges til grunn ved valg av alternativ. Den billigste løsningen skal velges først sies det. Men når det gjelder «energiavg» synes kost-nytte-vurderingen å være forlatt. Det bør ikke være et «EU-direktiv»

som må til for at Norge slutter å bygge ned vakker, uberørt natur? Det bør vi komme på helt av oss selv uten hjelp fra andre.

Naturvernforbundet ber derfor om at NVE i konsesjonsbehandlingen utreder nødvendigheten av ny vannkraft fra Trongfossen. Utredningen bør ha som utgangspunkt at det vil komme ny kraftoverføring til Midt-Norge og at ennå ikke utnyttet enøspotensiale i Midt-Norge blir realisert. Utredningen bør offentliggjøres som en del av konsesjonsbehandlingen.

8. Kraftbehov, lønnsomhet og sertifikat

NTE argumenterer for at utbyggingen av Trongfoss er lønnsom, uten tilskudd fra grønne sertifikat. Utbyggingen er beregnet til å gi 176 millioner i positiv nåverdi, fordelt over 40 år. Men lønnsomheten som NTE beskriver (uten subsidier) betinger at strømprisen stiger fra 36 øre per kWh og opp til 45 øre. For de siste 20 årene av prosjektets levetid, antas det at strømprisen holder seg på 45 øre per kWh. Naturvernforbundet stiller seg undrende til at NTE forutsetter denne utviklingen i strømprisene. NTE har heller ikke noen forklaring til hvorfor de antar en slik utvikling i strømprisen for de neste 40 årene.

Naturvernforbundet mener at NTE bør offentliggjøre hva som skjer med lønnsomheten av utbyggingen med lavere framtidige strømpriser, og hva som ligger bak valget av strømpris i konsesjonssøknaden. I konsesjonssøknaden til NTE er det beskrevet at utbyggingen er særdeles kostbar, en investering på 605 millioner kr som bare gir 117,2 GWh. Utbyggingskostnaden blir derfor 5,17 kr per kWh. Så langt som Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag kan forstå er dette en utbyggingskostnad langt over det som tradisjonelt regnes som en lønnsom utbyggingskostnad for norsk vannkraft. I et slikt perspektiv er det forståelig at NTE forutsetter en høy strømpris i konsesjonssøknaden. Det kan se ut som om NTE prøver å kamouflere at utbyggingen er «bedrifts-økonomisk ulønnsom». Slik som Naturvernforbundet forstår vil Trongfoss kraftverk få tilskudd fra «grønne sertifikat» og med dette vil lønnsomheten sannsynligvis være sikret. Naturvernforbundet mener at NTE bør avklare i konsesjonsbehandlingen hvorvidt utbyggingen er lønnsom «uten sertifikat» og hvilken utvikling i strømprisen som er realistisk. Det bør også avklares hvilke tilskudd som Trongfoss vil få. (eks. grønne sertifikater). Etter som sertifikatordningen innebærer en omfattende subsidiering av både lønnsom og ulønnsom vannkraft, mener Naturvernforbundet at offentligheten bør ha god kjennskap til økonomien i vannkraftprosjektene framover. For Naturvernforbundet er det viktig å få rede på hvorvidt subsidiering av vannkraft bidrar til kontroversiell og ulønnsom vannkraftutbygging, som for eksempel i Trongfossen.

Naturvernforbundet krever at NVE/NTE redegjør for lønnsomheten i utbyggingen på en grundig og langt mer omfattende måte enn hva som er beskrevet i konsesjonssøknaden. NVE har denne oppgaven som forvalter av sertifikatordningen i Norge. Naturvernforbundet ber derfor om at NVE i konsesjonsbehandlingen redegjør for hvilke tilskudd som det er antatt at Trongfossen vil få.

9. Stort kraftutbyggingspress i Nord-Trøndelag og Midt-Norge.

Det er et stort utbyggingspress når det gjelder elektrisk energi i Nord-Trøndelag og Midt-Norge for tida. Utbyggingene omhandler både små elvekraftverk og større vindkraftverk, som i sum vil ødelegge eller forringe store naturverdier.

I nærområdet til Trongfoss i Namsskogan kommune er det gitt konsesjon for utbygging av flere småkraftverk, bl.a. Kjeråa og Seterfossen. NTE har fått konsesjon for utbygging av Rapfossen og ikke minst Storåselva. Dette er prosjekt som vil gi en betydelig kraftmengde. Videre vet vi at det vil komme flere søknader om utbygging av småkraftverk i Namsskogan. Det er så mange søknader om vannkraftutbygginger til behandling at NVE kan velge å avslå de mest kontroversielle.

Når det gjelder NTE Energi AS, så mener Naturvernforbundet at selskapet bør konsentrere seg om de vannkraftprosjektene selskapet har fått konsesjon for og legge bort Trongfossen for godt. NTE Energi AS har også fått konsesjon for flere vindkraftverk i Midt-Norge gjennom Sarepta Energi AS. Bare i Nord-Trøndelag har de fått konsesjon for 3 prosjekter. Den første konsesjonen for Ytre Vikna vindkraftverk ble gitt allerede for nærmere 10 år siden og omfatter inntil 99 vindturbiner med en årlig energiproduksjon på 870 GWh. Utbyggingen ble igangsatt først våren 2012 og da med en ny og kraftig redusert konsesjon.

I dag har NTE en årlig kraftproduksjon på tilnærmet 4 TWh. Naturvernforbundet mener at NTE bør konsentrere sine energiplaner til å utvide dagens reduserte konsesjon i Ytre Vikna til å bli en full konsesjon på 870 GWh, altså tilnærmet 1 TWh. Bare denne ene utbyggingen vil utvide energiproduksjonen i selskapet vesentlig.

10. Samiske rettigheter – for dårlig utredet.

Sørsamene har en historie hvor de som reinsdyrnomader brukte store deler av utmarka i Midt-Norge som sitt næringsgrunnlag. Gjennom aktiv bruk utviklet sørsamene et nært forhold til de naturelement som fantes i fjell og i dype skoger. Noen naturelement utstrålte en egen aura gjennom form, geometri eller energi. De fikk derfor en spesiell rolle i sjamanistisk tro og praksis. Naturfolket hadde behov for å ha et godt forhold til naturen og til det som eventuelt styrte framtida. Derfor ofret de til naturen for at naturen skulle være god tilbake. Det er kjent at også fossene i Namsen ble brukt som offersteder. Et slikt sørsamisk offersted finnes ved Trongfoss i Namsskogan.

Men også hellige steder som ikke er kulturelle monumentverk har rett på den samme beskyttelse mot ødeleggelse. Det dreier seg om respekt for andre troende sine rettigheter og deres følelser. Naturfolk etterlater seg mindre spor i naturen etter sine aktiviteter. Det er godt for naturen. Så er det heller ikke enkelt for mennesket å konkurrere med naturen innen skjønnhet. Naturens katedral gjenfinnes mange steder og spesielt vestsiden av Trongfossen har en utforming og aura som kan gi opplevelser av en annen verden.

Namsen er grenselv mellom Vestre- og Østre Namdal reinbeitedistrikt. Til alle tider har Namsen vært sentral i sørsamisk tradisjon. Fiskumfoss var en imponerende foss som var sørsamisk offerplass før utbyggingen av kraftanlegget der. Senere ble Namsen utbygd med 7 kraftverk og som gir 1740 GWh årlig til storsamfunnet. Nå har NTE søkt om konsesjon for utbygging av Trongfossen, den øverste og siste skikkelige fossen i Namsen. En 7 m høy betongmur blir stående tett inntil offerstedet og vannmassene i fossen tenkes ført bort gjennom en fjelltunnel. Det vil fjerne den aura og kraft som tidligere ga grunnlaget for sørsamiske offerhandlinger ved fossen.

Demokrati innebærer også at minoritetsgruppene har visse rettigheter innenfor et sivilisert samfunn, og det er derfor meget betimelig at det for tiden pågår et internasjonalt arbeid for å sikre alle hellige steder mot vandalisering. Initiativtaker til dette arbeidet er Oslosenteret. Stiftelsen Oslosenteret har i samarbeid med tre andre organisasjoner (Religions for Peace, Search for a Common Ground og En verden i dialog), utviklet almene retningslinjer for hellige steder kalt «Universal Code on Holy Sites». Deres målrettede arbeid tar sikte på å ende opp i en FN-konvensjon. Hittil har lederne for alle trosretninger underskrevet arbeidet. Ikke-troende støtter også arbeidet.

Målsettingen for arbeidet er å skaffe et praktisk og implementerbart system som skal verne hellige steder, og hindre voldsutøvelse mot disse. Arbeidet med konvensjonsplattformen har kommet langt. Teksten foreligger ennå ikke på norsk, men enigheten i arbeidet tilsier at det ikke kan gis konsesjon til utbygging av kraftverk over den siste fossen i Namsen – Trongfoss - fordi dette er en foss hvor det tidligere ble utøvd samiske offerhandlinger. Som samisk kulturminne eldre enn 100 år er det automatisk freda. Trongfoss er et hellig sted for sørsamene, og Naturvernforbundet vil støtte sørsamene i deres ønske om å bli en pilot i Oslosenterets videre arbeid med å etablere en ny FN konvensjon om hellige steder.

11. Lokale konsekvenser

Det vil også bli et betydelig problem med lokal forurensing på Trones. Anleggsvirksomheten vil medføre støyforurensing og lokale utslipp. Tippmassen fra kraftverket er planlagt å plasseres på Trones. Virksomhet knyttet til utvinning av dette vil kunne medføre lokal støy- og støvforurensing i lang tid framover. Det foreligger mer eller mindre seriøse planer om hva tippmassen skal brukes til. Selv om den foreslåtte flyplassen på Lassemoen neppe blir noe av, er det verdt å ha i mente den ulempen en gjenbruk av tippmassen vil medføre for lokalbefolkning og besøkende på familieparken.

12. Avslutning.

Trongfoss kraftverk er et kontroversielt prosjekt p.g.a. en rekke årsaker. Naturvernforbundet går sterkt imot at den siste fossen i Namsenvassdraget ødelegges på denne måten. Vi minner også om at Statsminister Stoltenberg lovet i nyttårstalen i 2001 at tiden for store vannkraftutbygginger var over. Vi mener at konsesjonssøknaden må avslås.

Hilsen

Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag
Torgeir Havik, Fylkesleder

Vedlegg:

Vedlegg 1: Trongfossen – sørsamisk kultur Vedlegg 2: Trongfossen – hellige fosser

Kopi:

NTE Energi AS, Fylkesmannen i NT, Direktoratet for naturforvaltning (DN),
Miljøverndepartementet (MD), Namdalsavisa (NA), NRK, Trønder-Avisa (T-A),
Adresseavisen